

De Grote Crisis

Marc De Vos

Directeur

Itinera Institute

Overall ter wereld strijden regeringen tegen de combinatie van een historische financiële crisis en een economische crisis die steeds meer historische properties aanneemt. We beseffen stilaan dat we worstelen met de Grote Crisis. Reddingsplannen voor banken en financiële markten hebben nog geen stabiliteit gebracht. De mantra van stimulusplannen is vooralsnog een nationaal opbod en over de economische opbrengst is het nog bang afwachten.

Zowat de hele beroepsgroep van economen heeft met deze crisis een les geleerd. Economie bleek – niet voor het eerst – vooral de wetenschap van de verklaring achteraf, in plaats van de voorspelling vooraf. Ik zal mij tot waarschuwingen beperken. Ik waarschuw dat relanceplannen moeilijk de doorbraak kunnen forceren en op lange termijn zuur kunnen opbreken. Ik waarschuw dat

de Grote Crisis het intellectuele klimaat en de geopolitiek internationaal dreigt te veranderen, met negatieve invloed voor het toekomstpotentieel van de wereldeconomie.

Eerst de relance. Keynesianisme is dan wel uit zijn as herrezen, maar de mobilisatie van overheidsinterventies – hoe ongezien zij ook is – verbleekt nog altijd bij de kolossale verliezen die we collectief hebben geleden. De mondiale doelstelling van overheidsrelance staat op een dikke 1.000 miljard dollar. Verliezen en ontwaardingen zijn vandaag al meer dan het vijftienvoudige, om nog te zwijgen van galopperende werkloosheid en ontsporende begrotingen. Economen beloven weliswaar een vermenigvuldigingseffect van elke geïnvesteerde overheidseuro, maar zelfs een Bijbelse vermenigvuldiging zal niet volstaan om vertrouwen te herstellen. Daarenboven zal blijken dat overheden het gemakkelijk hebben om gelden te beloven, maar het moeilijk hebben om die gelden op korte termijn juist in te zetten, op het moment dat zij precies het verschil

zouden moeten maken.

Terwijl iedereen weer zweert bij Keynes, zijn we blijkbaar ook blind geworden voor die andere school, die van de 'public choice'.

Die leert ons dat overheden beslissingen nemen, niet volgens economische logica, maar volgens politieke wetmatigheden en belangen. Het bewijsmateriaal is overweldigend. Veel van wat voor tijdelijke 'relance' moet doorgaan, bestaat uit blijvende overheidsuitgaven of uit neo-protectionisme voor de eigen winkel. Dat zijn geen recepten die op langetermijn economische groei bevorderen, wel integendeel.

Daarenboven zullen we alle uitgaven van vandaag, morgen met belastinggeld moeten afbetalen. Dat zal op de economie wegen. Vraag het maar aan België: de overheidsschuld van dertig jaar geleden hangt nog altijd als een molensteen rond onze nek. Ondertussen maken we er een tweede bij. En de Grote Crisis betekent sowieso het einde van een bubbel die met goedkoop geld werd opgeblazen. Geld wordt duurder en daarmee zullen de toekomstige groeikansen van de wereldeconomie afnemen.

De les van grand cru stimulusjaar 2009 zou wel eens kunnen zijn dat de overheid

relatief weinig vermog om de economie op korte termijn te stimuleren, maar juist heel veel vermog om ze op lange termijn te remmen. Niemand betwijfelt dat de overheid een sterke regulerende taak heeft, in het bijzonder voor de financiële markten. Maar rechtstreekse overheidsinterventie is andere koek.

Buiten de context van een crisis geeft ze vaak meer nadelen dan voordelen. Daarenboven werkt ze verslavend. Overheidsuitgaven vestigen belangen die afbouw aartsmoelijk maken. Zullen we deze keer de verslaving kunnen vermijden die we na die andere glorieperiode van Keynesianisme, in de nasleep van de Grote Depressie en de Tweede Wereldoorlog, maar zo moeilijk en gedeeltelijk hebben kunnen afschudden?

De vraag moet gesteld worden. Want de Grote Crisis wordt stilaan ook een intellectuele crisis. De ineenstorting van het financiële apparaat draagt de stempel 'Made in the USA'. Ideologen staan klaar voor de afrekening en willen ook voor de reële economie een nieuw tijdperk inluiden. Wie durft nog de orthodoxie en de eerlijkheid van een markteconomie verdedigen wanneer die juist compleet werden verkracht ten bate van de financiële sector? Geopolitiek staan onder andere China en Rusland klaar om de combinatie van vrijhandel, markteconomie en democratie als gefaald te verklaren.

“

De les van 2009 zou wel eens kunnen zijn dat de overheid relatief weinig vermog om de economie op korte termijn te stimuleren, maar juist heel veel vermog om ze op lange termijn te remmen.

”

De invloed van het Westen staat ook demografisch onder druk.

De mensheid heeft de gewoonte de draaiende pendel van de geschiedenis te veel te laten doorslaan. Laten we voor één keer met die akelige gewoonte breken. Het godenkind van de tweede helft van de twintigste eeuw – dat van vrijheid, handel en welvaart – mag niet met het badwater worden weggegooid.

Marc De Vos
Directeur
Docent UGent

Verschenen als column in De Standaard van 27 februari 2009.

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org